

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΑΜΟΥ ΤΩΝ ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΩΝ

Τὸ ὑλικὸ αὐτὸ τὸ μάζεψα τὸν Ἰούλιο τοῦ 1951 στὸ χωριὸ Μεγάλη Γέφυρα (Πιερίας). Τὸ χωριὸ αὐτὸ λεγόταν παλαιότερα Μυλοβός. Βρίσκεται περίπου 40 χιλιόμετρα βορείως τῆς Κατερίνης, πάνω στὴ σιδηροδρομικὴ γραμμή. Πληροφορήτριά μου ἦταν ἡ Σαρακατσάνισσα Ἀθηνᾶ Κερμελῆ, 50 χρονῶν, ἀγράμματη, ποὺ κατάγεται ἀπὸ τὸ χωριὸ Κουντουριώτισσα (Πιερίας). Ὅπως ὅλοι οἱ Σαρακατσαναῖοι, ἔτσι καὶ αὐτὴ, δὲν εἶχε μόνιμη κατοικία. Τὸ καλοκαίρι ζοῦσε μὲ τὰ πρόβατά της στὶς κορυφές τοῦ Ὀλύμπου καὶ τὸν χειμῶνα κατέβαινε στὰ χειμαδιά. Τὸ 1945 ἐξ αἰτίας τῶν τελευταίων πολεμικῶν γεγονότων ἔχασε ὅλη της τὴν περιουσία καὶ ἀπὸ τότε ἐγκαταστάθηκε μόνιμα στὴ Μεγάλη Γέφυρα.

Ἡ γλῶσσα τῶν τραγουδιῶν εἶναι ἡ ἑλληνικὴ στὸ βόρειο ἰδίωμα. Τὰ τραγούδια τὰ ἔγραψα ὅπως ἀκριβῶς μοῦ τὰ ὑπαγόρευσε ἡ πληροφορήτρια μου καὶ στὴν καταγραφή προσπάθησα νὰ κρατήσω, ὅσο μοῦ ἦταν δυνατό, τὸ γλωσσικὸ τῆς ἰδίωμα. Τὰ τραγούδια καταγράφηκαν ὅπως ἀκριβῶς τραγουδεῖνται, γιὰ νὰ μὴ ταραχτῆ τὸ μετρικὸ τους σύστημα.

1

Θέλεις, λιβέντη, νὰ χαρῆς, θέλεις νὰ κάμης γάμου;
Βάλι κὶ κόψι πρόβατα, κατσίκια κὶ κριάρια,
κὶ βάλι πιάσι κὶ χουρὸ σὶ μαρμαρένιου ἄλώνι,
νὰ μαζουχτοῦν οἱ ὄμουρφισ κὶ ὄλις οἱ μαυρουμμάτις,
νὰ ῥοθῆ κ' ἡ κόρη π' ἀγαπᾶς, νὰ τὴν περιγιάσου.

Λέγεται τὴν Τετάρτη τὸ πρωῖ, ὅταν σφάζουν τὰ ἀρνιά γιὰ τὸ γάμο.

2

Πουτήρι, χρυσουπότηρου, βάλι κρασὶ νὰ πιοῦμι
κὶ ἄν ἴσους κὶ μιθῆσουμε, στρῶσι νὰ κοιμηθοῦμι.
Στρῶσι τὰ στρώματα διπλᾶ, διπλᾶ τὰ μαξιλάρια,
νὰ κοιμηθοῦν τὰ παλληκάρια.

Λέγεται τὴν Πέμπτη βράδυ, ὅταν οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ γαμπροῦ μαζεύονται στὸ σπίτι του καὶ χορεύουν. Τὸ ἴδιο βράδυ λέγονται καὶ τὰ δύο τραγούδια ποὺ ἀκολουθοῦν.

3

Τὴν καλή μας τὴν παρέα
 θέλου νὰ τ' γλιντήσου οὐραῖα,
 νὰ τῆς πῶ ἓνα τραγουδάκι,
 θὰ λαλή σὰν τὸ πουλάκι.
 Ξένους ἤμουν κ' ἦρθα τώρα
 δῶ στὴν ἰδική σας χώρα,
 καμμιανῆς κακὸ δὲν κάμου,
 μ' οὔδι τῆς γειτόνισσάς μου,
 μ' οὔδι τῆς γειτόνισσάς μου
 πού ῥθι κ' ἔκατσι κουντά μου,
 ἦρθε κ' ἔκατσι σιμά μου
 κὶ ψηλὰ στὰ γόνατά μου.

4

Σὰν σὶ γλέπου ἀπούρχισι στοὺν κάμπου καβαλλάρης,
 βάνου τ' αἰδόνια κὶ λαλοῦν ὄλα μὶ τὴν ἀράδα.
 Ἄϊδόνια μου, μπιλμπίλια μου, κὶ ἀγριά μου χιλιδόνια,
 αὐτοῦ ψηλὰ ποὺ πέτισι κὶ χαμηλὰ τηρᾷτι
 μὴν εἶδεις, μὴν ἰλόγιασις τοὺν ἀγαπητικό μου,
 σὶ τί σαράγια κάθιτι, σὶ τί τραπέζια τρώει,
 τίνους ματάκια τοὺν κοιτοῦν κὶ τὰ δικά μου κλαῖνε,
 τίνους τὰ χεῖλη τοὺν μιλοῦν κὶ τοῦ δικό μου σκάει,
 τίνους χιράκια τοὺν κιρνοῦν κὶ τὰ δικά μου τρέμουν ;

Παραλλαγή τοῦ τραγουδιοῦ τῆς κατάρας τῆς ἀπαρνημένης. Περβλ. Π ο -
 λ ί τ ο υ , Ἐκλογαὶ ἀρ. 128 Β'.

5

—Ποιὸς τοὺν ράφτει, ποιὸς τοὺν φκειάνει,
 ποιὸς τοὺν κατακουκκινίζει,
 ποιὸς τοὺν κατακουκκινίζει,
 μῆλα, ρόϊδα τοὺν γιουμίζει ;
 —Ἡ μανοῖλα του τοὺν ράφτει,
 κὶ τοὺν κατακουκκινίζει,
 κὶ τοὺν κατακουκκινίζει,
 μῆλα, ρόϊδα τοὺν γιουμίζει.
 —Ποιὸς τοὺν ράφτει, ποιὸς τοὺν φκειάνει,
 ποιὸς τοὺν κατακουκκινίζει,
 ποιὸς τοὺν κατακουκκινίζει,
 μῆλα, ρόϊδα τοὺν γιουμίζει;

—Ὁ πατέρας του τὸν ράφτει,
 κὶ τὸν κατακουκκινίζει,
 κὶ τὸν κατακουκκινίζει,
 μῆλα, ρόϊδα τὸν γιουμίζει.
 —Ποιὸς τὸν ράφτει, ποιὸς τὸν φκειάνει,
 ποιὸς τὸν κατακουκκινίζει,
 ποιὸς τὸν κατακουκκινίζει
 μῆλα, ρόϊδα τὸν γιουμίζει;
 —Κὶ τ' ἀδέρφια του τὸν ράβουν,
 κὶ τὸν κατακουκκινίζουν,
 κὶ τὸν κατακουκκινίζουν,
 μῆλα, ρόϊδα τὸν γιουμίζουν.

Λέγεται τὴν Παρασκευὴ τὸ πρωῖ, ὅταν ἓνα παιδί 12 - 15 χρονῶν ράβῃ τὸ φλάμπουρο. Τότε λέγονται καὶ τὰ δύο παρακάτω τραγούδια.

6

Ράψ'τι τοῦ φλάμπουρου καλά,
 θὰ γύρη ράχῃς κὶ βουνά,
 θὰ τὸν χαλάσουν τὰ κλαριά,
 θὰ μᾶς γιλάσ' ἢ πιθιρά.

7

Ἰσένα, φλαμπουριάρη μου,
 θέλ' νὰ σὶ τραγουδήσουμι,
 νὰ σὶ πολυχρονίσουμι,
 νὰ σὶ χαρῆ ἢ μανούλα σου,
 νὰ σὶ παντρέψ' ἀγλήγουρα,
 νὰ στήση κὶ ἄσπρον φλάμπουρου,
 ἄσπρον κὶ κατακόκκινουν,
 διξιά μιριά στὴν πόρτα της.

8

Χλιό, χλιό, εἶν' τοῦ νιρό, κὶ ἀφράτου τοῦ προζύμι.
 Κόρη ξανθὴ τοῦ ζύμουμι μὶ μάνα, μὶ πατέρα,
 μ' ἀδέρφια, μὶ ξαδέρφια,
 μὶ θειάδῃς, μὶ μπαρμπάδῃς.

Τραγουδεῖται τὴν Παρασκευὴ τὸ πρωῖ, ὅταν ἓνα κορίτσι 7 - 12 χρονῶν ἀναπιάνῃ τὸ προζύμι.

9

Δυὸ μαῦρα μάτια π' ἀγαπῶ,

δὲν εἶνι τρόπους νὰ τὰ ἰδῶ·
 κι ἄλλα δυὸ ποὺ μὶ κοιτᾶνι,
 μαχιριῆς ποὺ μὶ χτυπᾶνι.
 Τὰ μαῦρα μὴν τὰ διώξιτι,
 γιατί θὰ μιτανοιώσιτι.
 Κι ἂν τὰ διώξιτι τὰ μαῦρα,
 διώξιτι κι μὲν ἄντάμα.

Τὸ τραγούδι αὐτό, καθὼς καὶ τὰ τρία παρακάτω, λέγονται τὸ Σάββατο βράδυ, ὅταν οἱ συγγενεῖς καὶ γνωστοὶ τοῦ γαμπροῦ μαζεύωνται στὸ σπίτι του καὶ γλεντοῦν.

10

Ἡ ἀγάπη μου στὴν ξενητεία,
 βάστα καίμένη μου καρδιά,
 τί νὰ εὔρου νὰ τὴ στείλου;
 Ἕνα ζαχαρένιου μήλου.
 Νὰ στείλου μήλου σέπιτι,
 καρδούλα της μαραίνιτι,
 τὸν κυδῶνι μαραγκιάζει,
 κ' ἡ καρδιά τ'ς ἀναστινάζει.

Περβλ. τὸ παρὰ Πολίτη, Ἐκλογαὶ ἀρ. 168.

11

Ἰψὲς μὶ τὴν ἀστρουφιγγιά, μὶ τοῦ λαμπρὸ φιγγάρι,
 ἔχασα τοῦ μαντήλι μου, τοῦ χρουσουστολισμένο.
 Ἄν τό ἴβρε νιός, νὰ τοῦ χαρῆ, γέρους, νὰ μοῦ τοῦ στείλῃ,
 ἂν τό ἴβρε κ' ἡ ἀγάπη μου, αὐτὴ ἄς τοῦ φουρέση.

Παραλλαγή Ε. Τζιὰτσοῦ, Τραγούδια Σαρακατσαναίων, Ἀθῆ-
 ναι 1928, ἀρ. 115. Λαογρ. Θ' 167, 37.

12

Μ' αὐτὴν τὴν ἀσημόκουπα θέλου νὰ πιῶ πεντέξι·
 κι ἂν δὲ μιθῆσου, κόρη μου, κέρνα μ' ὄσου νὰ φέξῃ,
 ὄσου νὰ σκάσ' Αὐγιρινός, νὰ πάη κ' ἡ πούλια γιόμα,
 νὰ κάτσου νὰ συλλουγιστῶ τὰ ντέρτια μου τραγούδια.
 Ἄποῦ μικρὸς οὐρφάνιψα ἴποῦ μάνα, ἴποῦ πατέρα,
 κι πῆγα κι ρουγιάστηκα σὶ μιὰ κυρὰ Βουργάρα.
 Δώδικα χρόνια ἔκαμα, στὰ μάτια μ' δὲν τὴν εἶδα,
 κι ἄποῦ τὰ δώδικα μπρουστά τὴν εἶδα στοῦ παζάρι.
 «Δὸς μου, κυρά, τὴ ρόγα μου, δὸς μου τὴ δούλιψή μου·

παράγγειλαν τ' ἀδέρφια μου, νὰ πάου νὰ μὶ παντρέψουν.
— Παντρεῖα ἄν θέλῃς, δοῦλι μου, ἰγὼ νὰ σὶ παντρέψου.
Δώδικα δοῦλις ἔχου ἰγὼ, νὰ πάρ' ὅποια σ' ἀρέσει.
Θέλεις τὴ ροῦσα, τ' γαλανή, θέλεις τὴ μαυρουμμάτα,
θέλεις τὴν ἀσπρουγάλανη, τὴ γαργαρουλιμοῦσα».

Παραλλαγή: Τ ξ ι ἄ τ ξ ι ο ς, ἔνθ' ἄν. ἀρ. 141. Λαογραφία Θ' 200, 71.

13

Βασιλικέ μου, φλάμπουρου, μαντήλι λουλουδάτου,
τί κάθισι, τί καρτιρεῖς, κὶ δὲν κινῶς νὰ φύγῃς;
— Τοὺς συμπιθέρους καρτιρῶ, κὶ τοῦ γαμπρὸ ν' ἀλλάξῃ.
ὅσου ν' ἀλλάξῃ οὐ γαμπρός, νὰ ξικινήσ' οὐ γάμους.

Λέγεται τὴν Κυριακὴ τὸ πρωὶ στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, ὅταν ἐτοιμάζωνται νὰ ξεκινήσουν γιὰ τὸ σπίτι τῆς νύφης. Ὁ γαμπρὸς ντύνεται στὸ δωμάτιο καὶ οἱ συμπεθέροι χορεύουν στὴν αὐλή.

14

Κίνησαν τὰ τσ' αμόπουλα,
κὶ τὰ καπιτανόπουλα,
κὶ πᾶν στοὺν πέρα μαχαλᾶ,
ποῦν' τὰ κορίτσια τὰ καλά.

Λέγεται, ὅταν ὁ γαμπρὸς καὶ οἱ συμπεθέροι ξεκινοῦν γιὰ τὸ σπίτι τῆς νύφης. Τὸ τραγουδοῦν οἱ γυναῖκες. Παραλλαγή βλ. Λαογρ. Β' 402.

15

Ξύπνα, μπιλμπιλουμμάτα μου, ξύπνα γραμμένα μάτια,
ξύπνα ν' ἀνάψῃς τὴ φουτιά, ν' ἀνάψῃς τοῦ φανάρι.
Ξύπνα, μπιλμπιλουμμάτα μου, ἦρθα στοὺν μαχαλᾶ σου,
χρυσᾶ πλιξίδια ἦφισα, νὰ πλέξῃς τὰ μαλλιὰ σου.

Τὸ τραγουδοῦν, ὅταν πλησιάζουν στὸ σπίτι τῆς νύφης. Τότε τραγουδοῦν καὶ τὸ παρακάτω τραγούδι.

16

Ἰβγαῖτι σεῖς οἱ ντοπιανοί, νὰ μποῦμι ἰμεῖς οἱ ξένοι,
νὰ φέρουμε τοῦ μάλαμα, νὰ πάρουμε τ' ἀσῆμι.
Νὰ μὴ σᾶς κακουφαίνιτι, πού ἴρθαμε στοὺν χουριό σας,
ἰμεῖς τὴ νύφ' θὰ πάρουμε κὶ τοῦ χουριὸ δικό σας.

Παραλλαγή βλ. Τ ξ ι ἄ τ ξ ι ο ς, ἔνθ' ἄν. ἀρ. 106.

17

Ἰτοῦτ' οἱ ξέν' ἀποῦρθαν τώρα,

τί χαλεύ'ν ἰτούτην τ'ν ὥρα;
Θὰ μᾶς πάρουν τοῦ κουρίτσι,
τοῦ ψηλὸ τοῦ κυπαρίτσι.

Λέγεται ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ γνωστοὺς τῆς νύφης, τὴν ὥρα πού συγκεντρωμένοι μπροστὰ στὸ σπίτι της βλέπουν τοὺς συμπεθέρους νὰ πλησιάζουν. Τότε λέγεται καὶ τὸ παρακάτω τραγούδι.

18

Φίλοι μ', καλῶς οὐρίσιτι, σὰν τὸν καλὸ τοῦ χρόνου.
Κουπιάσ'τι πάνου, φίλοι μου, νὰ φᾶτι κὶ νὰ πιῆτι'
ἔχου τραπέζια οὐλόχουσα, γυαλιὰ παραγιουμάτα.

Γιὰ τὸ πρῶτο ἡμιστίχιο βλ. καὶ Τ ξ ι ἄ τ ξ ι ο ς , ἐνθ' ἄν. ἀρ. 26.

19

Δὲν ἤρθαμι γιὰ φάει γιὰ πιεῖ οὔτι κὶ γιὰ κουβέντα,
μᾶς εἶπαν ἦσαν ἔμουρφη, κ' ἤρθαμι νὰ σὶ δοῦμι.

Λέγεται σὰν ἀπάντηση ἀπὸ τοὺς συμπεθέρους στὸ παραπάνω τραγούδι.
Τὸ πρῶτο ἡμιστίχιο παραδίδει καὶ ὁ Τ ξ ι ἄ τ ξ ι ο ς , ἀρ. 103.

20

Μιὰ Κυριακὴ, μουρὲ πιδιά,
μιὰ Κυριακὴ κινήσαμε νὰ πᾶμι στὴ Χατζίνα,
στὴν πάπια κὶ στὴ χήνα.
Χατζ'ίνα ἰδῶ, Χατζ'ίνα ἰκεῖ,
Χατζ'ίνα ἰδῶ θὰ μείνουμι,
βάλι κρασί νὰ πίνουμι.
—Ν' ἰγῶ, κρασί, μουρὲ πιδιά,
ν' ἰγῶ κρασί σᾶς ἔβαλα, νὰ φᾶτι κὶ νὰ πιῆτι
κὶ νὰ μὶ λυπηθῆτι.

Λέγεται ἀπὸ τοὺς συμπεθέρους τὴν ὥρα, πού, ὅταν βρισκῶνται στὸ σπίτι τῆς νύφης, τὰ κορίτσια τοὺς κερνοῦν ρακὶ καὶ λουκούμι.

21

Ἐ νουνὰ ρίχνει κριθάρι,
κι οὐ νουνὸς μαργαριτάρι.
Τοῦ κριθάρι θὰ φυτρώση,
κ' ἦ κουμπάρα θὰ στιργιώση.

Λέγεται στὰ στεφανώματα τὴν ὥρα τοῦ χοροῦ τοῦ Ἡσαῖα. Τὰ στεφανώματα δὲν γίνονται στὴν ἐκκλησία, ἀλλὰ στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ.

22

Καλά πηγάμ', μουρὲ πιδιά,
καλὰ πηγάμι κ' ἤρθαμι,
καλὰ πηγάμι κ' ἤρθαμι κὶ πήραμι τὴ νύφη.
Κὶ στοὺ καλό, μουρὲ πιδιά,
κὶ στοὺ καλό μας γύρισμα,
κὶ στοὺ καλό μας γύρισμα, στοὺ τρίχινου γκιουφῶρι,
ξίφανιρώ -, μουρὲ πιδιά,
ξίφανιρώθ' κὶ ἕνα στοιχειό, κουτσὸ κὶ μ' ἕνα μάτι.
Κρατεῖ τῆς νύφ' ς, μουρὲ πιδιά,
κρατεῖ τῆς νύφης τ' ἄλουγου,
κρατεῖ τῆς νύφης τ' ἄλουγου κὶ τοῦ γαμπροῦ τοῦ γκέμι.

Λέγεται, ὅταν μετὰ τὰ στεφανώματα ἢ πομπὴ μαζί μὲ τοὺς νεονόμους ἐπιστρέφῃ στοὺ σπῖτι τοῦ γαμπροῦ. Παραλλαγή: Τ ζ ι ά τ ζ ι ο ς, ἀρ. 109.

23

Γιὰ τὴν πού' ρχιτι,
κουντούλα κ' ἔμουρφη.
Στὰ χρυσᾶ εἶνι ντυμένη,
στὰ μιταξουτὰ ἢ καϊμένη.

Τὸ τραγουδοῦν τὰ κορίτσια, ὅταν βλέπουν τὴν πομπὴ μαζί μὲ τὸ γαμπρὸ καὶ τὴ νύφη νὰ πλησιάσῃ. Τὰ κορίτσια εἶναι μαζεμένα στὴν ἐξώπορτα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ γαμπροῦ.

24

Τὶ δασιὰ εἶν' τὰ κυπαρίσσια,
χαμαρέψ' τι τα μιὰ ψ'ίχα,
χαμαρέψ' τι τα μιὰ ψ'ίχα,
νὰ πιράσ' ἢ νύφη μέσα,
νὰ πιράσ' ἢ νύφη μέσα,
νὰ διαβοῦν κ' οἱ συμπιθέροι.

Λέγεται ἀπὸ τοὺς συμπεθέρους, ὅταν ἡ πομπὴ πλησιάσῃ στοὺ σπῖτι τοῦ γαμπροῦ.

25

Καλὰ ἔκαμις, νυφούλα μου, κ' ἤρθις στὴν πιθιρά σου.
Σὰν κυπαρίσσι νὰ σταθῆς, σὰ δένδρου νὰ στιργιώσης,
κὶ σὰν καλὴ γλυκουμηλιά ν' ἀνθίσῃς νὰ καρπίσῃς,
νὰ κάμης γυιοὺς μουναχογυιοὺς κὶ θυγατέρις πλούσις.

Λέγεται στὴ νύφη, ὅταν ἀνεβαίῃ καὶ κάθεται στοὺ νυφικὸ θάλαμο. Τὸ τραγουδοῦν τὰ κορίτσια. Τότε λέγεται καὶ τὸ παρακάτω τραγούδι.

26

Ἰπάνω σί, Τσιατσιούλα μου,
 ἰπάνου σὶ τριανταφυλλιά,
 ἰπάνου σὶ τριανταφυλλιά,
 φκειανεῖ μιὰ πέρδικα φουλιά.
 Φκειανεῖ μιὰ πέ —, Τσιατσιούλα μου,
 φκειανεῖ μιὰ πέρδικα φουλιά,
 φκειανεῖ μιὰ πέρδικα φουλιά,
 μὶ τὰ σαρανταπέντι αὐγά.
 Κι ἀναταρά—, Τσιατσιούλα μου,
 κι ἀναταράχ'κι ἢ πέρδικα,
 κι ἀναταράχ'κι ἢ πέρδικα,
 κ' ἔπισαν τὰ τριαντάφυλλα.
 Κι ἀρχόντισσις, Τσιατσιούλα μου,
 κι ἀρχόντισσις τὰ μάζιψαν,
 κι ἀρχόντισσις τὰ μάζιψαν,
 τὰ ρίχνουν σόδα στοῦ νιρό.
 Τὰ ρίχνουν σό—, Τσιατσιούλα μου,
 τὰ ρίχνουν σόδα στοῦ νιρό,
 τὰ ρίχνουν σόδα στοῦ νιρό.
 νὰ λούσουν νύφη κὶ γαμπρό.

Παραλλαγή τῶν δώδεκα πρώτων στίχων τοῦ τραγουδιοῦ
 βλ. Τ ξ ι ά τ ξ ι ο ς , ἀρ. 132. Λαογρ. Η' 60, ἀρ. 54.

27

Ἐβγα, μανούλα, πιθιρά,
 νὰ δῆς τὴ νύφη στοῦ χουρό,
 πῶς σ'ῶτι, πῶς λυγίζιτι,
 κι ἀπ' τ'ἄσπρα δὲ γνουρίζιτι.

Λέγεται ἀπὸ τὰ κορίτσια, ὅταν βγάζουν τὴ νύφη ἀπὸ
 τὸ νυφικὸ θάλαμο καὶ τὴν ὀδηγοῦν στὸ χορό.

28

Κάτου στῆς Πόλης τὰ τσιαρτσιά,
 κόρ' ἄσπρη μου τριανταφυλλιά,
 στῆς Πόλης τ' ἀργαστήρια,
 γραμματικὲ κι ἀφέντη,
 πραγματιφτῆς ἰκόνιψι.
 Πουλοῦσι χτένια κὶ γυαλιά,
 πουλοῦσι χτένια κὶ γυαλιά,
 κόρ' ἄσπρη μου τριανταφυλλιά.

Παίρνουν οί ἄσπρις τὰ γυαλιά,
κόρ' ἄσπρη μου τριανταφυλλιά,
κ' οἱ ἄσχημις τὰ χτένια,
γραμματικὲ κι ἀφέντη.

Τὸ τραγούδι αὐτό, καθὼς και τὰ δύο παρακάτω, τὰ τραγουδοῦν τὰ κορίτσα, ὅταν ἡ νύφη χορεύη.

29

Παπαδοπούλα μου μικρή,
θὰ σὶ ρουτήσου νὰ μοῦ πῆς,
τὰ μάτια σου τὰ λιόμαυρα,
τὰ φρύδια σου τὰ λιόκλειστα,
παπᾶς κι διάκους τὰ ἴγραφι,
ζουγράφους τὰ ζουγράφιζι.

30

Τὰ λιβά—, μουρὲ κουντούλα,
τὰ λιβάδια πρασινίζουν,
τὰ λιβάδια πρασινίζουν,
κι τὰ μάτια μου δακρύνουν.
Γιὰ μιᾶς χή—, μουρὲ κουντούλα,
γιὰ μιᾶς χήρας θυγατέρα,
γιὰ μιᾶς χήρας θυγατέρα,
ποὺ φορεῖ τὰ λιρουμένα,
ποὺ φορεῖ τὰ λιρουμένα,
κι τὰ πρασινουβαμμένα.
Ρίξ' τα κά—, μουρὲ κουντούλα,
ρίξ' τα κάτω τὰ καϊμένα,
ρίξ' τα κάτω τὰ καϊμένα,
κ' ἔλα δῶ κουντὰ σὶ μένα,
κ' ἔλα δῶ κουντὰ σὶ μένα,
νὰ πιρνᾶς χαριτουμένα.

31

- Γιὰ φάγ', γιὰ πιέ, κόρη ξανθή, κι πίσου μὴ θυμᾶσι.
- Θυμᾶμι τὴ μανούλα μου, κι λειώνου σὰν τ' ἄλατι.
- Γιὰ φάγ', γιὰ πιέ, κόρη ξανθή, κι πίσου μὴ θυμᾶσι.
- Θυμᾶμι τὸν πατέρα μου, κι λειώνου σὰν τ' ἄλατι.
- Γιὰ φάγ', γιὰ πιέ, κόρη ξανθή, κι πίσου μὴ θυμᾶσι.
- Θυμᾶμι τ'ς ἀδιρφάδης μου, κι λειώνου σὰν τ' ἄλατι.

—Γιὰ φάγ', γιὰ πιέ, κόρη ξανθή, κὶ πίσου μὴ θυμᾶσι.

—Θυμᾶμι τ' ἀδιρφάκια μου, κὶ λειώνου σὰν τ' ἄλατι.

Λέγεται, ὅταν τὰ κορίτσια μετὰ τὸ χορὸ ἀνεβάζουν τὴ νύφη στὸ νυφικὸ θάλαμο. Τότε λέγεται καὶ τὸ παρακάτω τραγούδι.

32

Σαράντα κίτρινα φλουριά σὶ μιὰ κλουστή μιτάξι,

σαράντα κίτρινα φλουριά, τὰ ἔχου στοὺν τραπέξι.

Πᾶρ' τα, κόρη μ', κὶ ἀρμάτιασ' τα κὶ βάλ' τα στοὺν λιμό σου.

Κὶ ἂν σὶ ρουτήσ' ἢ μάνα σου κ' ἢ δόλια ἢ ἀδερφή σου'

—Κόρη μ', ποῦ τὰ ἔβρις τὰ φλουριά, κὶ τὰ ἔχεις στοὺν λιμό σου;

—Μάνα μου, νιὸς μοῦ τὰ ἔφρι, τ' ἄξιου τοῦ παλληκάρου.

33

Ἄσπρου τραντάφυλλου κρατῶ

—μωρ' Χαΐδου ἀπὸν τὰ Γιάννινα—

κὶ βουλιόμι νὰ τοῦ βάψου.

—λουλουδάκι μου γαλάξιου—

Κὶ ἂν τοῦ πιτύχου στὴ βαφή,

—μωρ' Χαΐδου ἀπὸν τὰ Γιάννινα—

πολλὲς καρδιὲς θὰ κάψου.

—λουλουδάκι μου γαλάξιου—

Θὰ κάψου νιούς, θὰ κάψου νιές,

—μωρ' Χαΐδου ἀπὸν τὰ Γιάννινα—

θὰ κάψου παλληκάρια.

—λουλουδάκι μου γαλάξιου—

Θὰ κάψου κ' ἕναν τσ' ἔλιγκα,

—μωρ' Χαΐδου ἀπὸν τὰ Γιάννινα—

νὰ χάση τὰ διφτέρια.

—λουλουδάκι μου γαλάξιου—

Λέγεται στὸ γλέντι, πὺν γίνεαι τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς.

Τότε λέγονται καὶ τὰ πέντε παρακάτω τραγούδια.

34

Αὐτὰ εἶν' τὰ μάτια σ', Δήμου μ', τὰ ὄμουρφα, αὐτὰ εἶνι κὶ τὰ γραμμένα.

—μωρ' γειά σου, ἀγάπη μ', γειά σου—

Αὐτὰ μὴ κάμουν, Δήμου μ', ν' ἄρρουστάω, μὴ κάμουν κὶ πιθαίνου.

—μωρ' γειά σου, ἀγάπη μ', γειά σου—

Γιὰ πέτα, Δήμου μ', τὰ πουδήματα, κὶ βάλι τὰ τσαρούχια,

—μωρ' γειά σου, ἀγάπη μ', γειά σου—

κι πάρι δίπλα, Δήμου μ', τὰ βουνά, δίπλα τὰ κουρφουβούνια.

—μωρ' γειά σου, ἀγάπη μ', γειά σου—

Κι ἄν εὔρ'ς ἀλάφια, Δήμου μ', σκότους' τα, ζαρκάδια ἡμέρισά τα,

—μωρ' γειά σου, ἀγάπη μ', γειά σου—

κι ἄν εὔρ'ς, Δήμου μ', κι τὴν ἀγάπη σου, ρίξε κι σκώτουςέ την.

—μωρ' γειά σου, ἀγάπη μ', γειά σου—

Τὰ τέσσερα πρῶτα ἡμιστίχια δημοσιεύονται καὶ στὸ βιβλίο τοῦ Τ ζ ι ἄ -
τ ζ ι ο υ , 122. Παραλλαγές βλ. Α. Ρ a s s o w, ἀρ. DCXLI, II. Ρ. F a u r i e
I, τόμ. II 154, ἀρ. ΙΔ'.

35

Ἐπόψι τὰ μεσάνυχτα, μαλών' ἕνας λιβέντης.

Οὔδι μι ξένουν μάλουни, μούδι μι γείτονά του,

μι τὴ μανά του μάλουни, μι τὴ μανά του λέει.

—Μάνα μου, δέ μι πάντρευς, κουντά μου στοὺν κιρό μου,

στὰ δικαϊφτά, στὰ δικαουχτώ, κουντά ἤμουν τοῦ εἰκουσιένα;

Γλέπου τὰ συνουμήλικα, πῶχουν πιδιά στὰ χέρια,

πῶχουν πιδιά στοὺν δάσκαλου, κουρίτσια στὰ κιντίδια.

36

Δὲν εἶνι οὐ πρισινὸς κιρός,

—Μανώλη, Μανώλη, μουρὲ Καραμανώλη—

κι οὐ πρισινὸς χειμώνας,

νὰ παίξης μι τὴν Κώστινα,

—Μανώλη, Μανώλη, μουρὲ Καραμανώλη—

κι μι τὴν Ἄγουρίτσα.

Φέτου τοῦ πῆρι οὐ Μπικαρής,

—Μανώλη, Μανώλη, μουρὲ Καραμανώλη—

μι τοῦ Λάμπρου Τζ'αντίρα,

κι θὰ σὶ φᾶν' μι τ'ν ἀπιστιά,

—Μανώλη, Μανώλη, μουρὲ Καραμανώλη—

κι θὰ σὶ φᾶν' μι μπέσα.

37

Πέφτουν ντουφέκια, πέφτουνι.

—Βαγγέλη, Βαγγέλη, μουρὲ Σπανουβαγγέλη—

Τί φουβιρὰ βρουντοῦνι!

Μηδὰ σὶ γάμου πέφτουνι,

—Βαγγέλη, Βαγγέλη, μουρὲ Σπανουβαγγέλη—

μηδὰ σὶ πανηγύρι;

Οὐδὲ σὶ γάμου πέφτουνι,
 —Βαγγέλη, Βαγγέλη, μουρὲ Σπανουβαγγέλη—
 οὐδὲ σὶ πανηγύρι.
 Πέφτουνι μέσα στοὺς Κουρφούς,
 —Βαγγέλη, Βαγγέλη, μουρὲ Σπανουβαγγέλη—
 μέσ' στοῦ παπᾶ τὸ σπίτι.
 Σπανουβαγγέλης πουλιμᾶ,
 —Βαγγέλη, Βαγγέλη, μουρὲ Σπανουβαγγέλη—
 μὴ τὸν Ἰσατσ'οβαγγέλη.

38

Σ'ῶντι τὰ δέντρα, σ'ῶντι, Ζαχαρούλα,
 σ'ῶντι κὶ τὰ κλαδιά,
 σ'ῶτι κ' ἡ Ζαχαρούλα, Ζαχαρούλα,
 μὴ τὰ ξανθὰ μαλλιά.
 Δέ σ' ἔχου νὰ δουλεύης, Ζαχαρούλα,
 νὰ σικλιτίζισι.
 σ' ἔχου νὰ τρῶς, νὰ πίνης, Ζαχαρούλα,
 κὶ νὰ στουλίζισι.
 Στὰ Γιάννινα νὰ πᾶμι, Ζαχαρούλα,
 στὰ μπουγιατζίδικα,
 νὰ βάψης τὰ μαλλιά σου, Ζαχαρούλα,
 τὰ μαρακλίδικα.
 Πᾶρι καρότσα κ' ἔλα, Ζαχαρούλα,
 κάτου στὰ χειμαδιά,
 νὰ δῆς τοὺς τσιλιγκάδεις, Ζαχαρούλα,
 πῶς παίρνουν τὰ μαντριά,
 νὰ δῆς κὶ τ'ς Βλαχοποῦλες, Ζαχαρούλα,
 πῶς κουβαλοῦν τ' ἄρνιά.

Παραλλαγαί: Τζιάτζιος, ἀρ. 184 — C. Høeg, Les Saracatsans. Une tribu nomade grecque. Étude linguistique. Paris, Copenhagen 1925. Τόμ. II, Textes 1926 σελ. 102, ἀρ. 53.

39

Μᾶς πῆρι μέρα κ' ἡ ἀυγή,
 —γειά σου Νταβέλ', ἀρχιληστή—
 πῆρι κὶ τὸν μισημέρι.
 —γειά σου, ἀρχιληστή Νταβέλη—
 Κὶ ποῦ θὰ λημιριάσουμι,
 —Νταβέλη, θὰ μᾶς πιάσουνι—

ποῦ θὰ γίνῃ τοῦ λημέρι;

—γεια σου, ἀρχιληστή Νταβέλη—

νὰ φέρῃ οὐ Βλάχους τοῦ ψουμί,

—γεια σου, Νταβέλ', ἀρχιληστή—

κ' ἢ Βλάχα τοῦ χαμπέρι;

—γεια σου, ἀρχιληστή Νταβέλη—

Κεὶὰ 'ποῦν τὰ δέντρα τὰ δασιά,

—Νταβέλη κὶ Καταραχιᾶ—

'κεῖ θὰ γίνῃ τοῦ λημέρι.

—γεια σου, ἀρχιληστή Νταβέλη—

Θὰ φέρῃ ἢ Βλάχα τοῦ ψουμί,

—γεια σου, Νταβέλ', ἀρχιληστή—

κι οὐ Βλάχους τοῦ χαμπέρι.

—γεια σου ἀρχιληστή Νταβέλη—

Παραλλαγαί : Λαογρ. Ε' 166, ἀρ. 6 (Κυνούρια). C. H ò e g .
II 90, ἀρ. 25.

40

—Ποῦ τά, μουρέ,

ποῦ τὰ βοσκῆς τὰ πρόβατα κὶ φέρουν τ'σου γάλα;

—Βλάχα Σαρακατσιάνα—

—Μέσ' τήν, μουρέ,

μέσ' τὴν 'Αβδέλα τὰ βουσ'κάω κὶ φέρουν τόσον γάλα.

—Βλάχα Σαρακατσιάνα—

—Ταχιά, μουρέ,

ταχιά, νὰ μὴν ἴρθῃς κουντά,

θὰ χαλάσουμε τὰ γίδια.

—Βλάχα μὶ τὰ στουλίδια—

Τ' ἀρμέ—, Βλάχα μ',

τ' ἀρμέξαμι τὰ πρόβατα σὶ μιὰ παλιουκαρδάρρα.

—Βλάχα Σαρακατσιάνα—

Πυτιά—, Βλάχα μ',

πυτιάσαμι κὶ τὸν τυρὶ σὶ μιὰ παλιουκαρδάρρα.

—Βλάχα Σαρακατσιάνα.—

41

'Απ' τὴν Οἰβριὰ θέλ' νὰ διαβῶ

—χάνουμι οὐ ξένους, χάνουμι—

κι ἀπὸ τὴν Οἰβριουπούλα.

—δὲ βγαίνεις νὰ σὶ ἰδῶ—

Βρίσκου τ'ν Ούβρια πὸν λούζιτι,
 —χάνουμι οὐ ξένους, χάνουμι—
 πὸν βάνει τοὺ φκισίδι.
 —δὲ βγαίνεις νὰ σὶ ἰδῶ—
 —Ούβρια μ', τί μάννα σ' ἔκαμι
 —χάνουμι οὐ ξένους, χάνουμι—
 κὶ τί πατέρας σ' ἔχει;
 —δὲ βγαίνεις νὰ σὶ ἰδῶ—
 —'Η μάννα μ' ἦταν πέρδικα
 —χάνουμι οὐ ξένους, χάνουμι—
 κι οὐ πατέρας μου πιτρίτσης,
 —δὲ βγαίνεις νὰ σὶ ἰδῶ—
 κ' ἰγὼ εἶμι πιρδικόπουλου,
 —χάνουμι οὐ ξένους, χάνουμι—
 τοὺ καταπλουμισμένου,
 —δὲ βγαίνεις νὰ σὶ ἰδῶ—
 Εἶχα πλουμίδια στοὺ λιμό,
 —χάνουμι οὐ ξένους, χάνουμι—
 πλουμίδια στοὺ κιφάλι.
 —δὲ βγαίνεις νὰ σὶ ἰδῶ—

ΠΑΝΟΣ Ε. ΜΑΝΟΣ